

Teatrul Bulandra:
Îngropați-mă pe după plintă,
dramatizare de Yuri Kordonsky după romanul omonim al lui Pavel Sanaev.

Traducerea: Mașa Dinescu.
Regia: Yuri Kordonsky. **Decor și costume:** Nina Brumușilă.
Lighting design: John Carr.
Muzica originală și sound design: George Marcu.
Distribuția: Mariana MiHuț, Marian Rălea, Claudiu Stănescu, Andreea Bibiri, Marius Florea Vizante, Valentin Popescu, Profira Serafim, Taisia Orjehovschi, Sorin Flutur, Vladimir Purdel, Andrei Huțuleac.

Unu, doi, unu, doi... numele meu este Sașa Saveliev. Sînt elev în clasa a doua și locuiesc cu Bunica. Și cu Bunicul... Mama m-a schimbat pe un pitic vampir și m-a părăsit. De atunci atîrn ca un crucioi de gîtul Bunicii. Și asta se întîmplă de la patru ani...”

Mă uit pe geam. Zorii se împing cu coarnele în noapte. Mai e puțin și o vor învinge. Nu știu dacă e neapărat meritul lor. E ceasul. Ninge zdravăn și viscolit. Mă frec la ochi. Ninge în continuare. De-adevăratelea. Și micuțului Sașa Saveliev îi este dor de Mama lui. Și se roagă pentru ea ca să nu pătească ceva. Îi poartă de grijă și o iubește nespus. Îi e frică să nu... dacă Mama lui ar muri, atunci ar lua cu ea toate cuvintele tandre. Doamne, Dumnezeu, ce e de făcut cînd toate cuvintele tandre dispar? Au fost atîtea ninsori și nu m-am gîndit la asta. Am zis eu că ele sînt veșnice pentru că Mama nu poate să moară niciodată. Mama este fericirea lui Sașa. Iar viața este Bunica. Aș vrea să mă opresc aici. Să mai spun doar că trebuie să mergeți la Teatrul Bulandra din București, la sala Izvor, de pe cheiul Dîmboviței. Acolo, veți putea vedea cum un regizor, de o vibrație cu totul specială, a făcut un spectacol tulburător despre iubire. Și despre iertare. Astăzi, cînd prea puțini mai știu să iubească, să ierte. Veți vedea în „Îngropați-mă pe după plintă” cîțiva actori formidabili care te ajută să zbori și să te apropii de miracol. Și regizorul Yura Kordonsky, și Mariana MiHuț, și Marian Rălea, și Claudiu Stănescu, și Andreea Bibiri, și scenografa Nina Brumușilă, și compozitorul George Marcu știu să iubească. Și să ierte. În spectacolul domniilor lor se vorbește despre noi, oamenii. Despre viața de zi cu zi. Cu izbînzii și cu eșuări. Se vorbește despre ce este dincolo sau dincoace de limite. Despre ce este puțința și neputința. Se vorbește și despre grozăviile pe care le putem face cu mintea, sufletul și cuvîntul. Le facem consecvent. Iar pașii care sapă șanțurile adînci ale vinovațiilor noastre nu se

opresc. Uneori, dacă ai noroc, mai există și ispășire. Și iertare. Aici, pe pămînt și nu doar în cer. Aș vrea să mai spun că, dacă mergeți, veți vedea un spectacol mare. Nu în sensul competițiilor și ierarhiilor care se stabilesc fals, forțat, cu vanitate. Un spectacol profund, care forează în interiorul tainic și tănuț al fiecăruia. Un spectacol care ne arată, secundă de secundă, ce este iubirea unui regizor față de actor și cum creatorul se inventează la tot pasul ca cei de pe scenă să-i simtă tandrețea și dăruirea. Iar ei, la rîndul lor, scot și ei, din orice cotlon, daruri. Despre care știu că există în ei sau despre care nu știu. Un spectacol ca acesta și ca altele cîteva despre care am scris aici în douăzeci de ani este cea mai pură și, de aceea, imperfectă, formă de dăruire. De iubire. Și de iertare. Cred că și asta poate să ducă la performanța uluitoare pe care am văzut-o. Spre care tindem cu toții, dar pe care nu avem mereu cum să o atingem. Decît în stare de grație. Acolo, asta este. Ca în orice spectacol mare. Și plin de vulnerabilități. De tot felul. Se spune prin tîrg că este o melodramă și că este un spectacol lung. Oare ce ar vrea să însemne asta? Cam puțin, totuși, pentru ceva ce poate să însumeze parte din poveștile noastre. Cam puțin pentru ce poate să facă Mariana MiHuț în cîteva scene. Mi s-a spus, „ei, dar Mariana e o actriță mare!...”. Da, dar asta rămîne o vorbă în vînt, ca atîtea altele dacă nu ai acces la acel „de ce e mare”. O etichetă lipită sub care nu ne mai privește, de fapt, ce se găsește. Sînt în acest spectacol cîteva momente uriașe, în care te întreb de unde scoate ce scoate, la infînit, ineputabil, cum poate să ducă și blesteme, și orgoliu, și iubire, și disperare, și umilință, și țîfnoșenie, și neputință, și ură, și iubire, să se deșire sub ochii tăi, să ai senzația că s-a topit toată și să o ia, iarăși, de la capăt, să fie într-un monolog de cincisprezece minute în cincisprezece feluri diferite? Sau Marian Rălea, Sașa cel de nouă ani și cel de douăzeci și patru care povestește. Pe care abia acum îl văd cu adevărat unii și alții, ca și cînd marile lui roluri, aît de variate, nu au existat nicîcînd. Și căldura lui, și sensibilitatea, și fidelitatea față de cei cu care lucrează, față de cei cu care este pe scenă. Și forța de a nu se ascunde în pliurile spaimelor care îl bîntuie pe orice actor mare. Sau Claudiu Stănescu, un actor de calibru scos pe tușă de hazard, probabil. Un actor pe care îl însoțești în acest spectacol pentru că nu îți dă pace felul în care, de fapt, personajul său iubește. Necondiționat și pînă la capăt, într-un hățis de stări și sentimente, în spatele unei masivități ce poate să-l țină la adăpost de orice. Chiar și de el însuși. Nu îți dă pace cîtă fragilitate duce cu personajul lui, cot la cot. Sau Andreea Bibiri, provocată la reținere și măsură, la tehnica acumulării pentru ca izbucnirea să aibă valoare. Să conteze urletul sfîșietor. Să aibă rost descătușarea, forța eliberării și a regisirii de sine, a puterii de a rosti ceva, de a face, concret, ceva. Cum ar fi, de pildă, să-ți crești

Un spectacol profund, care forează în interiorul tainic și tănuț al fiecăruia.

■ **cronica dramatică de marina constantinescu**

Afară, în fața ușii

Marian Rălea. Fotografii de Cosmin Ardeleanu

propriul copil. Să ieși de sub fustele nu doar ale mamei, ci acelea pe care ai acceptat să le tot adaugi, de frică de tine, ca să te despartă de cine ești cu adevărat. Momentul goliciunii sufletești este momentul asumării. Este un punct și de la capăt.

Se spune că e lung pentru că durează aproape patru ore, cu pauză. Se poate. E dreptul fiecăruia să-și exprime părerea. Se poate tăia din orice spectacol. Din orice text. Cu inspirație. Și de aici. Fără discuție. Și din prima parte, poate, și ceva din finalul prea metaforic. Cred, însă, că nu ar spori nici tensiunea, nici confesiunea creatorilor. Există și acel subtext care îți dă răgaz să înghiți ce vezi, să digeri puțin ce se întîmplă pe scenă, ce se întîmplă cu tine. Cred, însă, că s-ar dilua armonia construcției, provocarea de a-ți întoarce față către tine însuși și șansa care i se dă fiecărui actor de a mai aduce o vibrație, o ipostază personajului. Asta este o miză imensă cînd un actor este, într-un spectacol, ineputabil! Ce te faci cînd un spectacol de o oră îți pare cît o zi? Ce te faci cînd un spectacol durează două ore și nu îți transmite nimic, și nu se întîmplă nimic cu nimeni, nici pe scenă, nici în sală. Cred că problema ar fi valoarea, și nu atît lungimea. Pentru mine. Nu am obosit, nu m-am uitat la ceas și nici în stînga sau în dreapta. Și m-am bucurat că pot să mă strecor într-o stare de grație.

Nu foarte de mult, am primit de la cineva ediția franceză a romanului *Îngropați-mă pe după plintă*, debutul

lui Pavel Sanaev. Mi-l doream, mai ales după ce foarte multe fire și discuții mă conduceau spre o întîlnire cu el. Rusul Pavel Sanaev este născut în 1969 și provine dintr-o familie importantă de artiști. A scris romanul acesta la douăzeci și patru de ani, în 1995. L-a publicat în 2003 și, în scurtă vreme a devenit un *bestseller*. Este tradus în Franța, Germania, Polonia, Italia, Israel. Înainte să-l citesc, m-am întreat ce anume a stîmpt patima milionelor de cumpărători din lume. Bănuiala s-a confirmat. Profunda umanitate.

Romanul este o poveste în care tonul confesiv este evident. Este o poveste stufosă și pe multe planuri. Poți să refaci un timp, o perioadă istorică. Poți să îți imaginezi Moscova anilor optzeci, Moscova celebrei olimpiade – să ne amintim și textele lui Alexandr Galin – festivismele, vocile pompoase și încărcate de emfază de la radio, de la știri. Pe care le cunoaștem și noi, cu asupra de măsură. Poți să trăiești, împreună cu personajele romanului frigul din case și din oameni, umilința de a da și de a primi șpagă pentru analize, mîncare, bomboane, delicatessuri, bucuria ce iese prin ferestre că ai un casetofon Grundig. Romanul lui Sanaev poate să fie citit în o mie de feluri. Într-o ecranizare, accentul a fost pus pe urîtul din personaje, pe vina acestui personaj fabulos, Bunica, pe cruzimea ei. Pe contextul politic, pe viața din Rusia sovietică. Există și acest filon în carte, cu nuanțe, firește. De ce m-a

O iubire care poate nimici și pirjoli, care poate desfigura suflete și destine.

izbit cu mult mai mult dramatizarea lui Kordonsky? Pentru că a ales drumul a ceea ce poate să mai fie salvat în fiecare. Prin iubire și prin iertare. A ales să vorbească despre oameni, despre omenesc, despre derizoriul și mizeria din noi care, uneori, pot să ducă, pe cineva, măcar, la ispășire sau la iertare. Și asta, într-o limbă română a infinițelor nuanțe și substanțe găsite de Mașa Dinescu în traducerea ei formidabilă,

dezgoliți și înfricoșători stau deasupra capului celor de pe scenă, amenințător. O ștangă coboară un frigider. Din cer, parcă. Și încă unul, pentru că Sașa, băiețelul nostru, este bolnav și undeva trebuie ținute medicamentele, cutiile cu bomboane sau cu șprot pentru asistente, pentru doctori. Pe măsură ce povestea înaintea, elementele de decor sînt aduse pe scenă. Turnanta se învîrtește. Un fotoliu, cîteva scaune,

după bunul plac? Nu. Bunica este Bunica. Ea este cel mai ciudat amestec de ură revărsată prin cuvînt și de iubire exprimată în cele mai banale și mici gesturi, priviri, așteptări. O iubire care poate nimici și pirjoli, care poate desfigura suflete și destine. Care o amputează și pe ea însăși. Așa este iubirea ciudată a acestei Bunici, a acestei femei teroriste, dictatoare, asupritoare, sufocantă, devastatoare. Turnanta se învîrtește. Se schimbă

sale o veșnicie ca să-l ia înapoi pe Sașa, Sașa pe care Mama lui a îndrăznit să-l ia, în sfîrșit. Ca monologul ei de un sfert de oră în care mori și învii împreună cu ea. Afară, în fața ușii fiicei sale traversează și infernul și purgatoriul. Și tu, spectator, odată cu ea. Are o forță de a se descompune în fiecare cuvînt pentru ca să alcătuiască altfel și altfel, în șiruri de blesteme, sărînd de la una la alta, de la elefanțelul lui

arte

Mariana Mișuț

care așază, de la început, totul sub o încărcătură a autenticului, a adevărului. O traducere valoroasă, ca și ideea lui Kordonsky despre ce vrea să spună prin cuvintele lui Sanaev și ale lui însuși. Personajul povestitorului, al autorului care scrie și retrăiește parte din anii dificili ai copilăriei, unul dintre personajele interpretate de Marian Rălea, se caută și pe sine în toată istoria asta. Caută să înțeleagă acum ce nu a înțeles atunci. Fiindcă îi pasă. Îi privește pe cei din jur, care i-au populat copilăria într-un fel, cu aceeași inocență cu care îi vedem și noi. Desface un gest al Mamei, o vorbă a Bunicii, o uitătură a Bunicului pentru că simte că mai este, încă, ceva de înțeles. Că poți suferi, că poți să te înșeli. Că poți să ierți, așa cum numai victimele au putut să-și ierte călăii. Această perspectivă a dramatizării, această așezare pe care o dă Yura Kordonsky textului și spectacolului m-au atins poate mai puternic decît romanul însuși. Pentru că spectacolul se ridică din haos, sub ochii tăi, și tot așa se naște și povestea. Care te prinde. Cînd, uneori, nu mai poți citi pentru că ți se pare prea mult și prea greu, închizi cartea și scapi. Pentru o vreme. La teatru, așa ceva nu există. Și de aceea, este copleșitor.

Turnanta se învîrtește sub pașii celui ce povestește. Celui ce pare că aduce trecutul în prezent ca un fel de exorcizare. Ca pe o forare decisivă dacă vrei să-ți stabilești identitatea. Nu există resentimente. Ci doar un soi de lumină, de liniște în tonul povestirii. Haos. Copacii

o masă de bucătărie, o fereastră, o bancă de lemn, ca la școlile de altădată, un dulap. Parcă împrumutat de la Gaev. Turnanta se oprește. Nu se mai tînguie nici violoncelul. Sașa șterge oglinda care îi reflecțează chipul și, din prezent, alunecăm spre trecutul copilăriei. Apare Bunica. În carne și oase. Tunînd și fulgerînd. Aruncînd cu injurii în stînga și-n dreapta. Aceleași, mereu aceleași. Semn că nimic nu se schimbă de la o zi la alta, de la un an la altul. Din haosul de pe scenă se naște Bunica. Pentru că Ea este însuși haosul. Din viața ei, din viața soțului ei, a fiicei pe care o mai mare, Mama lui Sașa, pe care ea îl crește de la vîrsta de patru ani pentru că Mama lui l-a părăsit pentru un pitic vampir. Adică, pentru bărbatul pe care îl iubește, un scenograf ce-și caută drumul ei de acțiune. L-a abandonat. Ca și pe Sașa. Pentru piticul vampir. Turnanta se învîrtește. Și se oprește.

Sîntem în dormitor. Acolo dorm, în același pat, Bunica – Mariana Mișuț – și Sașa – Marian Rălea. Acolo vine rar Mama – Andreea Bibiri – și se ascunde cu fiul ei sub un șal. Acolo, sub șal, se ascund cu ei și cele mai frumoase basme rusești, vechi. Și durerea lor, și bucuria lor, și fericirea, și viața. Adică nu, viața este Bunica și ea nu stă sub șalul nimănu. Bunica îi dă voie Mamei să-l vadă pe Sașa o dată pe lună. De ce? Fiindcă așa vrea ea. Dar Bunica este Dumnezeu ca să hotărască totul pentru toți, să împartă binele și răul și greul

Claudiu Stănescu

decorul, spațiul. Sașa nu merge la școală pentru că este bolnav. De toate bolile din lume. Cele mai grave. Bunica îi ia, zilnic, prin telefon temele. Și le face cu el. Dacă nu le termină, nu o vede pe Mama. Turnanta se învîrtește. Conținutul unei oale zboară pe geam. Drept pe umărul Mamei care pleacă trîntind ușa, sătulă de atîtea ocări, de atîtea blesteme, de atîta nemulțumire a ceea ce este, a ceea ce a fost, a ceea ce vede în ea mama ei, Bunica lui Sașa. Bunicul – Claudiu Stănescu – a fugit de-acasă! Sîntem la Leoșa – Valentin Popescu –, la prietenul și vecinul lui. Nu se mai întoarce, vorba ceea, e bărbat, nu rahat, soția trebuie pedepsită. Se bea votcă și se desface firul suferinței în patru. O scenă mare, de actorie, de teatru, de viață. Bunica nu poate fără Bunicul. Și nici invers. Tot jocul cu telefoanele, cu vitejii fel de fel, cu orgolii și vanități fel de fel este o altă ipostază a iubirii. După partea întîi a spectacolului, mi s-a părut că mă întîlnesc cu ceva sau cu cineva din *Un veac de singurătate*. Márquez a bîntuit. Cu fabulosul faptelor de neimaginat, cu chinul, cu absurdul unor scene întregi, pătimașe și viscereale. Cu nostalgia amară. Cu ceea ce este sfișietor. Ca și muzica violoncelului, ca și sunetele pianului ce-l acompaniază uneori, ca și acest decor fragmentar al Ninei Brumușilă, care se face și se desface la vederea din elemente ce definesc o lume zbuciumată, neliniștită. Ca și Bunica Marianei Mișuț. Care stă la ușa fiicei

Sașa pe care îl are în geantă, cu medicamente, la injurii violente, urlate sau șuierate printre dinți, la prăbușiri la propriu sau în vocea interioară, la iertare, și înapoi la blestem. În-cre-di-bil! U-lu-i-tor! Ca și vocile lui Sașa interpretat de Marian Rălea. Voci care ascund durerea în cea mai zdrobitoare candoare. În vis și speranță. În iluzie. În muzica Beatles-ilor. În liniștea și umorul fin cu care Sașa cel mare își invocă copilăria dificilă și pe el însuși, Sașa cel mic. În pașii lui săltăreți. În viscolul de afară și dinăuntru lui. În hainele cu care este înfolosit de Bunica-Viața rar, foarte rar cînd iese să o vadă pe Mama. Și pe piticul vampir, Marius Florea Vizante. În gesturile tandre pe care Sașa cel mare le face față de amintiri, față de Bunica, față de Mama. În fuga lui de la Bunica prin ninsoare și prin viscolul de la Moscova. Cade și Mama îl ridică, își pierde o cizmă caraghioasă, Mama i-o pune la loc. Și Mama nu-i mai dă drumul. Extrem de dificil să fii și martor și protagonist. Extrem de dificil să asigți, din nou, la dezastrul din jurul tău, al copilăriei tale, dezastru în care joci rol principal. Impecabil Marian Rălea și absolut tulburător!

Turnanta se învîrtește. Nemiloasă ca și viața. Poți să duci povestea numai dacă știi să iubești și dacă știi să ierți. Asta mi-a adus aminte Yura Kordonsky și echipa lui. Și lumina care mai există dincolo de dezastrul din sufletele noastre. Din amestecul cel mai ciudat care este omul pe acest pămînt. ■